

Bulgarinen Land und Lente, Leipzig 1917, II, 15; F. W. Hasluck, *Bektaşılık Tedkikleri* (trc. Râgıb Hulûsî), İstanbul 1928, s. 36; Abdülkadir İnan, *Tarihçe ve Bugün Şamanizm*, Ankara 1952, tür.yer.; *Iz Minaloto na Balgarite Mohamedani u Rodopite*, Sofia 1958, tür.yer.; Hr. Popkonstantinov, *Spomeni, Ptepsî, Pisma*, Plovdiv 1970, s. 516; A. Andonyon, *Balkan Harbi Tarihi* (trc. Z. Biberyan), İstanbul 1975, s. 86-87; *Rodop-Bulgaristan Türklüğü Faciasının İç Yüzü*, İstanbul 1976, s. 8-12; *Problemi na Razvitiето na Bulgarskata Narodnost i Natsiya*, Sofia 1988, s. 21-23; L. Rasonyi, *Tarihçe Türklük*, Ankara 1988, s. 141; *Stranitsi ot Bulgarskata Istoriya*, Sofia 1989, s. 64-67; Hüseyin Memişoğlu, *Pomak Türklüğü'nün Tarihi Geçmişinden Sayfalar*, Ankara 1991, a.m.f., *Balkanlarda Pomak Türklüğü*, İstanbul 1999; Halim Çavuşoğlu, *Balkanlar'da Pomak Türklüğü, Tarih ve Sosyo-Kültürel Yapı*, Ankara 1993; H. Poilton, *Balkanlar: Çatışan Azınlıklar, Çatışan Devletler* (trc. Yavuz Alagon), İstanbul 1993, s. 135; Y. Frangopoulos, "Religion, Identity and Political Conflict in a Pomak Village in Northern Greece", *Islam in Europe: The Politics of Religion and Community* (ed. S. Vertovec - C. Peach), London-New York 1997, s. 73-90; Abdülbâki Gölpınarlı, "İslâm-Türk İllerinde Fütüvvet Teşkilatı ve Kaynakları", *İFM*, sy. 1-4 (1949-50), s. 3-354; Ahmet Cevat Eren, "Pomaklara Dair", *TK*, I/4 (1963), s. 37-41; a.m.f., "Pomaklar", *İA*, IX, 572-576; Necip Üzümcü, "Türk Tarihinde Kuman Türklüğü ve Pomaklar", *Batı Trakya*, V/61, İstanbul 1972, s. 8-11; P. Pavlov, "Kumanite v Obşestveno-Politiçeskiya Jivot na Srednovekovna Bulgariya (1186-naçaloto na XIV. v.)", *İstoriçeski Pregled*, sy. 7 (1990), s. 18; F. Bajraktareviç, "Pomaks", *EJ*² (İng.), VIII, 320-322; A. Popovic, "Pomaks", a.e., VIII, 322-324.

HÜSEYİN MEMİŞOĞLU

PONDOK

Malezya'da İslâm'ın yayılışında etkin olan din eğitimi merkezlerine verilen ad (bk. MALEZYA).

POPE, Arthur Upham
(1881-1969)

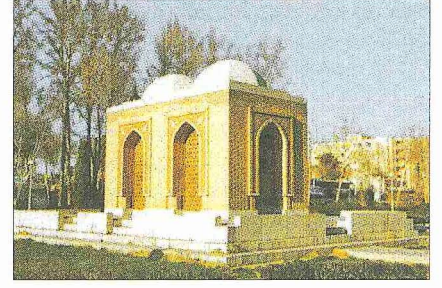
Amerikalı şarkiyatçı.

Amerika Birleşik Devletleri'nde Rhode Island eyaletinin Phonix şehrinde doğdu. Babası İngiliz kökenli bir Püriten papazıydı. Pope, Massachusetts'teki Worcester Akademisi'nde lise öğrenimini tamamladıktan sonra Providence'daki Browne Üniversitesi'nde felsefe dalında lisans (1904) ve yüksek lisans (1906) öğrenimi gördü. Güçlü bir müzik yeteneğine sahip olmasına rağmen kariyerini felsefe alanında sürdürmeye karar verdi; ancak Browne, Cornell ve Harvard üniversitelerinde sürdürdüğü doktora çalışmasını hastalanması sebebiyle tamamlayamadı.

İlk sosyal faaliyeti, Şark halılarına düşkünlüğü sebebiyle Rhode Island eyaletinde açtığı halı sergisidir. 1911-1917 yılları arasında California Üniversitesi'nin felsefe bölümünde öğretim görevliliği yaptı. 1918'de I. Dünya Savaşı henüz devam ederken orduya katıldı. Dönüşünde New York'ta kendisine ait bir sanat danışmanlığı işi kurdu. Felsefe bölümünde asistan olan Phyllis Ackerman ile 1920'de evlendi. Aynı yıl Chicago Sanat Kurumu'nun İslâm sanatları başkanlığını ve Philadelphia'da Pennsylvania Müzesi'nin İran sanatı danışmanlığını yaptı. Nisan 1923'te San Francisco'da California Palace of the Legion of Honor Müzesi'nin müdürlüğüne ve eşi de yardımcılığına getirildi. Fakat müze için bazı sanat eserlerini satın almak üzere birlikte gönderildikleri Paris'te vakıf yetkilileriyle anlaşmazlığa düşmelerinden dolayı işten çıkarıldılar. Pope bu olayın ardından Chicago Sanat Kurumu'ndaki görevine geri döndü. 1925'te İran'a yaptığı ilk gezide geleceğin şahı başbakan Rızâ Han ile dostluk kurdu ve ona İran sanat ve mimarisi üzerinde durması tavsiyesinde bulundu. Rızâ Han şah olunca onun etkisiyle eski mimariye uygun birçok yapı inşa ettirdi. Pope Amerika'ya döndüğünde İran sanatıyla ilgili çeşitli sergiler açtı ve bazı şehirlerdeki İran tarzı yapıların projelerine imza attı. 1926'da ilk İran sanat ve arkeoloji kongresini gerçekleştirdi. 1928'de öncülüğünü yaptığı Amerika İran Sanat ve Arkeolojisi Enstitüsü (The American Institute for Persian Art and Archaeology [New York]) kuruldu. 1929'dan 1939'a kadar arkadaşlarıyla birlikte İran, Irak ve Afganistan'da arkeolojik kazılar yaptı. Bu arada Londra, Leningrad ve New York'ta İran sanatı üzerine sergiler açtı. Çalışmalarından dolayı 1935'te İran Akademisi üyeliğine seçildi. 1950 yılında da şehinşahlık ilmi nişanıyla ödüllendirildi. 1964'te Tahran Üniversitesi tarafından fahri doktorluk unvanına lâyık görüldü. 1966'da İran'a gidip Şiraz'a yer-

Arthur Upham Pope

Arthur Upham Pope'un anıt kabri

leşen Pope 3 Eylül 1969'da burada öldü ve vasiyeti üzerine İsfahan'da Bend-i Hâcû Köprüsü yanında bir yere defnedildi; daha sonra şah tarafından mezarının üzerine Selçuklu mimarisinde bir anıt kabir yaptırıldı.

Eserleri: *An Introduction to Persian Art since the Seventh Century A.D.* (London 1930); *A Survey of Persian Art from Prehistoric Times to the Present* (I-VI, London-New York 1938-1939; I-XV, Tahran 1977; bu âbidevi eserin editörlüğünü eşi Phyllis Ackerman ile birlikte yapmış olmasına rağmen birçok bölümünü bizzat yazması ve kitaba damgasını vurmasından dolayı onun adıyla anılmaktadır); *Masterpieces of Persian Art* (Phyllis Ackerman ve Eric Schroeder ile beraber; New York 1945); *Catalogue of a Loan Exhibition of Early Oriental Carpets from Persia, Asia Minor, the Caucasus, Egypt and Spain, January 1926* (Chicago 1962). Pope'un ayrıca birçok dergide İran sanat ve arkeolojisiyle ilgili çeşitli makaleleri yayımlanmıştır (eserlerinin bir listesi için bk. bibl. N. Siver).

BİBLİYOGRAFYA :

Ebü'l-Kâsim-ı Sehâb, *Ferheng-i Hâverşinâsân*, Tahran, ts., s. 281-282; *Surveyors of Persian Art: A Documentary Biography of Arthur Upham Pope and Phyllis Ackerman* (ed. J. Gluck - N. Siver), Ashiya 1996; "Arthur Upham Pope", *Rehnûmâ-yi Kitâb*, XII, Tahran 1348 hş., s. 502-509; I. Lichtenstadter, "In Memoriam Arthur Upham Pope", *IJMES*, I (1970), s. 276-277; Hüseyin Bahrülümî, "İrânşinâsî ki be İrân 'Aşk mi Verzîd ve Büzürğterin Arzuşey in Bûd ki der İrân be-Hâk Supurde Şevêd", *Mecelle-i Dânişkede-i Edebiyyât u 'Ulûm-i İnsânî*, XXIV/1-2, Tahran 1977, s. 143-153; Ma'sûme Mîr Saîdî, "Pope, Arthur Upham", *Dânişnâme-i Cihân-i İslâm*, Tahran 1379/2000, V, 778-781; N. Siver, "Pope, Arthur Upham", http://www.iranica.com/newsite/articles/ot_grp7/ot_pope_20050220.html.

RIZA KURTULUŞ